

Щодо врожаю зерна озимої пшениці, то можна сказати, що найбільшої величини він досягав за органо-мінеральної системи удобрення по оранці та становив у середньому за роками досліджень 7,42 т/га, а на фоні поверхневого обробітку ґрунту - на 0,16 т/га менше, що, очевидно, пов'язано із глибшим закладенням у ґрунт мінеральних добрив, що не забезпечується поверхневим обробітком ґрунту. Оскільки бур'яни теж реагують на елементи живлення, нестача живлення на цьому варіанті певною мірою позначилася на забур'яненості посівів - забур'яненість на цьому варіанті за поверхневим обробітком була меншою.

Список використаних джерел:

1. Ільченко М.А. Агротехніка озимої пшениці в Лісостепу //Озимі зернові культури / за ред. Л.О. Животкова і С.В. Бірюкова. Київ: Урожай, 1993. С.122-133.
2. Агрохімія / Карасюк І.М. та ін. К.: Вища школа, 1995. 471 с.
3. Косолап М.П. Гербологія. К.: Арістей, 2004. 364 с.

УДК 633.854.78:631.527.5:631.5(292.485)(1-15)

ПАРАЩУК Віталій, аспірант кафедри рослинництва, селекції та насінництва
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

АГРОБІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОЩУВАННЯ НАГІДОК ЛІКАРСЬКИХ

Один із напрямків розвитку лікарського рослинництва – розробка нових енергозберігаючих технологій вирощування, збирання і переробки лікарських рослин.

Поширення нагідок лікарських в екологічних умовах Лісостепу західного України вимагає наукового обґрунтування технології вирощування культури. Існує нагальна потреба у виявленні залежності росту, розвитку та формування

продуктивності від впливу комплексу агротехнічних заходів. Оскільки нагідки лікарські використовують для лікувальних потреб, до якості ставляться особливі вимоги. Застосування різного виду біологічних препаратів є ефективним заходом при вирощуванні лікарських рослин. Ці препарати відносяться до малотоксичних і здатні підвищувати продуктивність рослин та сприяти підвищенню їх імунітету. Отже, вивчення способів застосування біологічно активних препаратів є актуальним питанням при вирощуванні нагідок лікарських. Агроформуванням регіону необхідно запропонувати найбільш ефективні елементи технології вирощування нагідок лікарських, які б забезпечили високу та сталу врожайність культури. І важливим впливовим чинником є кількість проведених зборів сировини, адже сировину нагідок збирають впродовж всього періоду цвітіння, і від якості проведення збору суцвіть напряду залежить продуктивність посівів.

Нагідки є рослиною довгого дня з винятково низьким фотоперіодом: рослини зацвітають при тривалості дня більше 6,5 годин. Багато авторів відзначають, що нагідки – рослина світлолюбна, краще росте на відкритих сонячних місцях. Установлено, що зменшення інтенсивності освітлення викликає збільшення висоти рослин нагідок й подовження терміну цвітіння.

Період цвітіння нагідок залежить від місця розміщення на рослині: чим нижче порядок розгалуження й вище ярус пагону, тим раніше настає цвітіння й тим воно триваліше. Період від повного цвітіння до дозрівання насіння, навпаки, тим коротший, чим вище порядок пагонів: 21–26 діб на пагонах I–II порядків, 16–22 доби – III порядку й 9–20 діб – IV порядку.

Суцвіття на рослині розміщені на неоднаковій висоті: у початковий період цвітіння вони перебувають у ярусі 20–30 см від поверхні ґрунту. У міру росту рослин ярусність збільшується, до кінця вегетаційного періоду суцвіття розміщуються на висоті 30–70 см, основна маса – ближче до верхівки рослини.

При вирощуванні нагідок для одержання суцвіть, їх систематично видаляють, що продовжує фазу цвітіння до кінця періоду вегетації і викликає інтенсивне утворення суцвіть на нових пагонах. Якщо суцвіття не видаляти, то

рослина різко знижує темпи утворення нових квітконосних пагонів, розміри суцвіть зменшуються.

Біологічна врожайність суцвіть нагідок може коливатися, залежно від умов зростання, від 1,5 до 2 т/га сухих суцвіть. Однак, господарська врожайність істотно менше й становить від 0,5 до 1,5 т/га, що часто обумовлено несвоєчасним і неповним збором суцвіть.

Нами вивчено вплив способів (обробка насіння, обприскування вегетуючих рослин) застосування біологічно активних препаратів: Авангард Стимул, Азотофіт Р та Івін. Крім того, вивчається залежність продуктивності суцвіть від кількості проведених зборів: 5, 10, 15 та 20.

За вирощування таких лікарських рослин як: нагідки лікарські в умовах Західного Лісостепу доцільно використовувати регулятори росту рослин як для передпосівної обробки насіння, так і для обприскування вегетуючих рослин. Встановлено, що максимальна урожайність повітряно-сухих суцвіть нагідок лікарських була на варіантах із обприскуванням посівів регуляторами росту: Авангард Стимул та Азотофіт Р, показники підвищились у порівнянні з контролем відповідно на 0,2 та 0,26 т/га. Кращими для чорнушки посівної виявились варіанти передпосівної обробки насіння препаратом Регоплант та обприскування посівів препаратом Івін, урожайність на цих варіантах складала відповідно: 1,53 та 1,54 т/га, що перевищувало контроль на 0,21 т/га та 0,22 т/га. Щодо кількості проведених зборів суцвіть, оптимальне значення 1, 62 т/га отримано за збирання 15 разів.

Розрахунок рівня рентабельності показали, що вирощування нагідок лікарських у всіх варіантах досліджу є економічно вигідним.

Найвищий чистий прибуток – 107050 грн /га отримано на варіанті застосування біологічно активного препарату Азотофіт Р. Цей показник був більшим на 28260 грн./га від контролю.

Розрахунок рівня рентабельності показав, що вирощування нагідок лікарських у всіх варіантах досліджу є вигідним, проте, найвище значення показника – 180% відмічено при застосуванні препарату Азотофіт Р, що

перевищувало варіант без застосування препаратів на 47%.

Список використаних джерел

1. Шелудько Л. П., Куценко Н. І. Лікарські рослини (селекція і насінництво) : монографія. Полтава, 2013. С. 183–189.

2. Kishimoto S., Maoka T., Sumitomo K., Ohmiya A. Analysis of carotenoid composition in petals of Calendula (*Calendula officinalis* L.). *Biosci Biotechnol Biochem.* 2005. Vol. 69. Iss. 11. P. 2122–2128.

3. Сухар С.В., Хоміна В.Я. Удосконалення елементів технології вирощування нагідок лікарських в умовах Лісостепу західного: монографія. Ніжин: ПП «Лисенко», 2015. 144 с.

УДК: 633.11(323):631.5

ПИЛЮТА Владислав, МАЦЮК Євген, студенти 2 курсу спеціальності 201
«Агрономія»

Науковий керівник: **ХОМОВИЙ Михайло Миколайович**, кандидат с.-г. наук,
доцент кафедри землеробства, ґрунтознавства та захисту рослин
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
м. Кам'янець-Подільський

ВПЛИВ СИСТЕМ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ НА УРОЖАЙНІСТЬ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ

Пшениця озима є однією з основних зернових культур у Хмельницькій області. Вона займає значну площу в структурі посівних площ, у деяких господарствах – до 40%. Стабільно високі врожаї пшениці з хорошими хлібопекарськими якостями забезпечують економічне благополуччя господарств, а також стабільність агропромислового комплексу області.

Інтенсивна технологія вирощування пшениці озимої полягає в оптимізації умов її росту та розвитку на всіх етапах.